

ДОКЛАД НА ДЕЛЕГАЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СВОБОДЕН АЛИАНС (ЕФА) ЗА МАКЕДОНЦИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Брюксел, 20 февруари 2018 г.

Посещение за установяване на фактическото положение - 15, 16 и 17 февруари 2018, извършено от делегация с състав Анке Спурендонк, Андреа Коко и Лорена Лопез де Лакале. До голям брой български институции бяха изпратени писма за договаряне на срещи с тях, но никога не получихме отговор на нашите писма. Съжаляваме за липсата на интерес от тяхна страна да разговарят за македонското малцинство в България.

I. Първата среща, договорена с македонския посланик в София господин Мариан Гьорчев, беше отменена поради посещението на македонския президент в София на същата дата

Теми, по които искахме да говорим с него:

- Съгласуваността на България с Хартата за правата на човека, фокусирайки вниманието върху ситуацията на македонското малцинство в България.
- Изпълнението на 8-те присъди на Европейския съд по правата на човека във връзка с регистрацията на македонски организации като ОМО „Илинден“-ПИРИН в България.
- Неговата роля или правомощия (ако има такива) в подкрепата на македонското малцинство в България.
- 10-годишнината на българското еврочленство и сегашното българско председателство на Европейския съюз - да получим известно осветление за оценката му за десетилетието на членството на България в ЕС и да обменим мнения за предстоящите предизвикателства пред страната по отношение на ЕС, докато се явява неин председател.

Обща информация:

Сегашното българско правителство представлява коалиция на партията на премиера ГЕРБ, член на групата на ЕРР в Европейския парламент, и на крайнодясната ултранационалистическа коалиция „Обединени патриоти“, собственичка на две национални телевизии, коалиция, формирана след гласуване в българския парламент (134 гласа „за“ и „101 против“ от общо 240 депутати).

Посещението на македонския президент беше главна тема в пресата, радиото и телевизията. Сегашното правителство на Република Македония е коалиция на македонските социалдемократи в малцинство заедно с албанските партии.

Република Македония (от бивша Югославия) представи молбата си за членство в Европейския съюз през 2004 г., 13 години след като стана независима, отделяйки се от Югославия. Те силно желаят да напреднат в този процес по време на българското председателство. Евроинтеграцията все пак ще отнеме поне още 4-5 години. Отлагането на

присъединяването се дължи не само на необходимите промени в икономиката, съдебния, социален и политически живот, но и поради самото име на Република Македония.

България е готова да приеме името на Република Македония като такова, но поставя под въпрос съществуването на македонската нация, идентичност, история и език. Гърция настоява за промяна на името и предлага „Република Северна Македония“, или дори да не се споменава в него думата Македония въобще.

Историческа Македония освен от съвременната Република Македония се състои от територии, намиращи се в България, Гърция, Албания и малка територия в Сърбия.

България отрича самото съществуване на македонска народност на своя територия, но би била удовлетворена да признае съществуващата Република Македония в нейните граници, както са дефинирани сега. Във всеки случай македонският въпрос, дори и в Република Македония, е сърцевината на спора за България, която със сигурност ще го използва като възможност за пазарене по време на процеса на преговори за интеграция на Република Македония и ще извърши натиск върху Република Македония да изостави македонското малцинство в България.

Република Македония в това положение прави всичко да не предизвиква България точно сега с въпроса за македонското малцинство в България. Предпочитат за момента да държат главите ниско. Според мнението на господин Красимир Кънев, председател на Български хелзинкски комитет, когато Македония стане член на Европейския съюз, проблемът с останалите македонски малцинства отново ще стане актуален. Стойко Стойков, съпредседател на ОМО „Илинден“-ПИРИН, не е толкова убеден в това.

Някои информации за малцинствата от minorityrights.org/country/bulgaria/

България има четири основни малцинства: турци и роми - признати но все пак дискриминирани, и македонци и помаци - непризнати.

Според българския Национален съвет по етническите и демографските въпроси списъкът включва следните народности: турци, роми, арменци, власи, каракачани, гърци, татари, евреи, сърби, черкези и албанци. Но те са третирани като демографски проблем, а не като малцинства, и в официалния списък не се споменава нито за македонците, нито за помаците.

Помаците: потомци на славяните, не на българите, със свой собствен език - помашки. Макар точни информации да няма в данните от преброяванията, малцинството се преценява, че брой между 160 000-240 000 души, живеещи основно в планината Родопи. Властите не считат помаците за отделно малцинство.

Ромите: преброяването от 2001 г. регистрира 370 908 роми (4.6% от цялото население). Обаче неправителствени извори отбелязват, че има около 700 000 роми в България. През

2007 г. правителството прие регулации, целящи да намалят сегрегацията на ромите в училищата. Въпреки това ромите продължават да са силно маргинализирани в България и редовно се сблъскват с полицейско насилие и произвол; оплаквания заради лошото третиране от страна на полицията и другите често не се разследват. На държавно ниво безработицата сред ромите достига 65%.

Турци: според преброяването от 2001 г. има 746 664 турци в България, съставляващи 9.4% от цялото население, повечето от които живеят по селата в провинцията. Независимо че Конституцията от 1991 г. забранява партии на етническа и религиозна основа, преобладаващо етническото турско Движение за права и свободи (ДПС) успя да избегне на косъм забраната от властите. ДПС продължи да съществува и се превърна в третата най-голяма партия, и като такава е вземала участие в няколко български правителства.

Македонците: Тяхното съществуване не е признато от България. Проблемът дали отделен македонски език се говори в България, и ако да, колко хора го говорят, се отрича от България, защото тя традиционно претендира, че не съществува такова нещо като македонски народ, защото те са етнически българи. Преброяването през 1992 г. отбелязва 10 830 македонци, но преброяването през 2001 г. отбелязва техен спад до 5071, като има и обвинения за официален натиск за разубеждаване на хората да се пишат македонци. Някои неофициални източници претендират, че македонците достигат до 250 000, но тези информации не могат да бъдат проверени. Поради неспиращия натиск да се превърнат в българи броят на македонците постоянно намалява. Мнозинството от македонците живеят в Пиринския край, в югозападната българска област Благоевград, макар че съществуват македонски общности в Пловдив, Бургас, Варна, Русе, Перник и Кюстендил.

II. Среща със Стойко Стойков, съпредседател на ОМО „Илинден“-ПИРИН, на 15 февруари 2018 и среща на 16 февруари 2018 г. с него и съпредседателите Иван Сингартийски, Георги Христов и други членове на ОМО „Илинден“-ПИРИН

Ние също се срещнахме със Стоян Георгиев, почетен председател и основател на движението, който се е срещал с предишния председател на ЕФА Нели Маес на Генералната асамблея на ЕФА през 2005 г. в Рене. ОМО „Илинден“-ПИРИН се присъедини към ЕФА през 2006 г. като наблюдател, а през 2007 г. като пълноправен член.

10 години след като България влезе в Европейския съюз, положението не се е подобрило, обратно, то се е влошило. България като подписник на Европейската конвенция за правата на човека е обвързана да прилага решенията на Европейския съд по правата на човека, европейските договори и директиви и международни закони за защита на малцинствата. Но България не признава съществуването на своя територия на македонско малцинство. Поради това въобще не съществува текст за тях нито в българската Конституция, нито в българските закони.

България е силно централизирана страна, за която единството на нейната територия се е превърнал в идеологически въпрос.

Непризнаването на македонското малцинство означава, че те не могат да основат политическа партия. ОМО „Илинден“-ПИРИН е била регистрирана като политическа партия през 1999 г., по време на преговорите за получаване дата за начало на евроинтеграцията на България, но една година по-късно Конституционният съд я забранява като политическа партия и тя е принудена да се превърне в „движение“. Те са се опитали да се регистрират много пъти след това (2002, 2006, 2007 и 2008), но техните искания за регистрация като политическа партия винаги са отхвърляни от съда. Така те не могат да участват в политическия живот, в изборите и т.н. Единствената оставаща възможност е да включат някои от техните хора в листите на други партии, но официално тези други партии няма да им помогнат да преодолеят съществуващата недемократична ситуация.

Според българските закони съществува праг от 4%, за да може една политическа партия да избере свои депутати на изборите. Македонците са точно под този процент, което означава, че дори ако те всички гласуват, това пак няма да е достатъчно. Не съществуват изключения, които да намаляват този праг за малцинствата, какъвто например е случаят в Германия, където от 5% бариера е специално освободена партията на датското малцинство ССВ.

Македонските неправителствени организации ако кандидатстват за регистрация като неприкрито македонски, им се отказва правото на съществуване. Самата дума македонец е достатъчна да получат отказ, защото това се разбира като опасност за единството на българската нация. Но с малки изключения отказите обикновено не се аргументират с това, че организациите са македонски. Българските власти използват главно други причини да им отказват, като административни или други, защото по този начин избягват възможността ищците да изнесат случая пред други съдилища, било те национални, европейски или международни.

Въпреки това съществуват голям брой твърдения за малцинствена дискриминация, които са поднесени пред Европейския съд по правата на човека, където делата са спечелени, а други такива в момента се разглеждат в този съд и в Комисията за правата на човека в ООН.

Оправданието за отричането за всички права на македонците е твърдението, че са отцепници и сепаратисти, което противоречи на Конституцията. Смятани са за предатели на България. Но подобни обвинения са неоснователни и българските власти никога не са представили доказателства за тях.

Българската Конституция не признава малцинства, но България изисква признаване на български малцинства в други държави.

След 1 януари България прилага наскоро приет закон, който на теория би трябвало да улесни регистрацията на неправителствени организации, но представителите на македонците са по-скоро скептични по този въпрос.

От времето на интеграцията в Европейския съюз в България съществува Комисия за защита на малцинствата, но македонците не са представени в нея.

България е обвързана с договори и международни закони не само да защитава, но и да популяризира езиците, културата и социалния и политическия живот на малцинствата.

Но македонски език не се преподава в училищата и съществуват сериозни проблеми пред неговото преподаване. Освен това българите имат навика да го описват като прост селски език. Подиграването и словото на омраза против малцинствата не се преследват. Съществува само един македонски вестник в България - „Народна воля“, излизащ на македонски и български език, издаван от съпредседател на ОМО „Илинден“-ПИРИН. Не съществуват македонско радио и македонска телевизия в България, а предаванията от Република Македония не могат да се хващат.

Непризнаването също така означава, че македонските организации не получават никаква финансова подкрепа от държавата. Помага им македонската диаспора основно от Канада и Австралия. Те освен това чувстват, че македонската република, обладана от своя стремеж за присъединяване към ЕС, ги е изоставила.

На македонците в България, доколкото не заявяват или признават себе си за македонци, не им се правят никакви проблеми да живеят в България. Това е подтикнало своеобразна доброволна асимилация на македонската младеж, която с цел да избегне социална и икономическа дискриминация, предпочита да изостави своето чувство на принадлежност към отделно малцинство: македонската общност. Недостатъкът на съзнание трябва също да се свърже със страха от страданията в миналото: затвори, насилие и убийства.

Няма много млади хора в македонското движение и това е истински проблем за бъдещето на тяхната нация.

ОМО „Илинден“-ПИРИН смята, че някой вид на спогодба за взаимни добри отношения трябва да бъде подписана между всички балкански страни, за да могат да се зачитат и признаят всички национални идентичности в региона. Това ще допринесе много за мира и стабилността на Балканите.

Решения

Те разчитат на международното внимание и помощ. Признаването е ключово понятие и техен максимален приоритет.

1. На Генералната асамблея ние трябва да им предоставим 5 минути да представят своето движение с цел да се привлече внимание на членовете на ЕФА. Също така трябва да се възползваме от подновяването на кампанията за събиране на подписи в подкрепа на инициативата "Безопасен пакет за малцинствата".

2. Трябва да обсъдим с нашите депутати и не бихме могли да организираме изслушване през това полугодие (по време на българското европредседателство) с цел справяне с проблема с участие на добри експерти и някои свидетели. Това трябва да се направи заедно с други евродепутати или европейски партии.

3. Едновременно като парламентарна група и като партия ние трябва да прегледаме добре наскоро приетата (07.02.2018) от Европейския парламент резолюция за защита и недискриминация по отношение на малцинствата в държавите, членки на Европейския съюз.

4. През декември Европейския мониторинг комитет трябва да подготви доклад за България. Въпросът за малцинствата не е в дневния ред на процедурата за проверка на България след присъединяването ѝ към ЕС, но ние трябва да настояваме за неговото включване от гледна точка на защита на основните човешките права.

5. Заедно с фондацията СМС те желаят да се публикуват две добре документирани книги за македонците в България.

III. Пресконференцията

Най-влиятелният местен вестник присъстваше, но не публикува нищо. Заслужава да се отбележи, че журналистът внимателно засне всички присъстващи в залата (представители на неправителствени организации, гостите и нас).

Осъзнавайки възможността нищо да не бъде отразено от българската преса, ние изпратихме прессъобщение до всички български медии и го поставихме на сайта на ЕФА.

IV. Срещата с неправителствените организации

Те всичките присъстваха на пресконференцията и някои от тях бяха разочаровани от нашето мнение, настояващо за диалог на българските власти с македонското малцинство. Те просто вече не вярват в такава възможност и разчитат единствено само на онова, което може да се направи отвън. Ние се срещнахме със следните неправителствени организации:

- Сдружението на репресираните македонци в България, жертви на комунистическия терор.
- Културно-просветно дружество „Никола Вапцаров“
- Комитет за защита правата на човека „Толератност“
- Сдружение Македонски клуб за етническа толерантност.
- Македонски клуб за етническа толерантност и запазване на македонския фолклор, традиции и обичаи.
- Македон Суринград.
- ОМО „Илинден“
- Вестник „Народна воля“

Обсъдени теми:

Много тежко минало от войни, потисничество, затвори и мъчения, репресии, насилствена емиграция, македонски семейства, разделяни от гръцката и българска граница.

Политическа и социална дискриминация на всички нива (работа и подобно).

Непризнаване правото на съществуване като малцинство. Липса на възможности да развият правилна дейност, ако не са регистрирани, политически натиск и т.н. Драстични случаи на дискриминация.

Те представляват поколението, което е най-страдало от подтисничеството. Само една жена присъстваше.

Решения:

1. Вземайки предвид новоприетия закон за регистрация на неправителствени организации, предложи се да се поднесат възможно най-много искания за регистрация, за да се извърши натиск върху българските власти и да се направи въпросът по-видим в чужбина. Някои от тях са много скептични по този въпрос.

2. Трябва да опитат да съберат колкото се може повече доказателства за случаи на дискриминация, за да могат да внесат тези случаи пред Европейския съд по правата на човека и ООН с помощта на Български хелзинкски комитет и така да ни дадат възможност да извършим натиск по въпроса в Европейския съюз.

V. Среща с Красимир Кънев, председател на Българския хелзинкски комитет, София, 17.02.2018

Български хелзинкски комитет е независима неправителствена организация за защита на правата на човека

(www.bghelsinki.org/en/,
www.liberties.eu/en/organisations, www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf).

Научихме следното. Няма никакъв напредък по отношения на македонското малцинство, напротив, има връщане назад в сравнение с годините, когато България беше кандидат-член за Европейския съюз. Въпросът за малцинствата бе наблюдаван от Европейския съюз преди получаване на членството, но не и след това.

Европейският съд по правата на човека отхвърли много жалби, защото възприе много тесен подход. Той разглежда случаите само като нарушения на член 11 на Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи, касаеща правото на събирания и сдружаване, но не и на член 14, който гласи: „Ползването на правата и свободите, дадени от конвенцията, трябва да бъде осигурено без каквато и да е дискриминация на основа на

пол, раса, цвят, език, религия, политическо или друго мнение, национален или социален произход, принадлежност към национално малцинство, собственост, раждане или друга принадлежност.“

Въпреки това няколко случая са спечелени. Най-скорошните 3 случая, които са спечелени, са от януари 2018. Ищците са получили компенсация от 30 000 €.

Българския хелзинкски комитет е член на мрежата „Свободи“ („Liberties“) със седалище в Берлин и сътрудничи между другите с Liberty Human Rights във Великобритания, Rights International в Испания и Associazione Antigone в Италия. Те са също член на „Civic Solidarity“, „Fair Trials“.

Ситуацията с турското малцинство също се влошава. Особено след формирането през май 2017 г. на новото правителство, част от което е крайната десница. Въпреки че турското малцинство е признато и е политически представено, то изпитва съкращаване на езиковите си права. Използването на турски език в политически кампании сега е забранено.

Що е касае за ромското малцинство, то също е дискриминирано, както казахме преди. Говорихме по-специално за случая с ромските деца в обществените институции. Те са сега в по-малки групи от по 12-14 деца, 50% от тях с увреждания. Битовите условия са по-добри, но съществува проблемът с физическа злоупотреба. Имало е официални запитвания и работещи са били отстранени в резултат на това, но това е системен проблем, за който ние получаваме информация само инцидентно.

Приоритетите са:

1. Признаване: без признаване няма регистрации и според това няма възможности за финансова помощ от ЕС. Български правителствени фондове съществуват, но се разпределят от Националния съвет за малцинствата, а македонците не са част от него и начело на този съвет е поставен български вицепремиер и член на коалицията на Обединените патриоти. Има и местни спонсори, които биха могли да помогнат, но те се страхуват да направят това, ако организацията не е регистрирана.
2. Според това колкото се може повече искания за регистрация трябва да се внесат според реда на новия закон.
3. Македонските неправителствени организации, ОМО „Илинден“-ПИРИН и т.н. трябва да опитат да съберат доказателства за дискриминация, за да внесат повече жалби в Европейския съд по правата на човека и други институции с помощта на Български хелзинкски комитет.
4. Образованието е ключов фактор. Езикът ако не се предава, се губи.

5. Неправителствените организации трябва да организират, дори и в трудни условия, културни активности, да учат македонски език, да имат контакт с другите македонци. Тук отново те се сблъскват с проблема за включеността на новото поколение.